

BARTIS ELŐD

Szerződési jog Kelet-Közép-Európában

Emőd Veress (szerk.): Contract Law in East Central Europe, Central European Academic Publishing, Budapest-Miskolc, 2022.¹

Úttörő és hiánypótló szakkönyvet szeretnénk az olvasóközönség figyelmébe ajánlani. Bár léteznek olyan művek, amelyek összehasonlító módszerrel dolgozzák fel különböző európai országok szerződésekre vonatkozó megoldásait, ezek elsősorban a legfontosabb nyugat-európai jogrendszerekre koncentrálnak (angol, francia, olasz, svájci, osztrák).² Ismereteim szerint a bemutatott mű elsőként kifejezetten a kelet-közép-európai országok szerződési jogát ismerteti, jogösszehasonlító kontextusban.

A 2022-ben, a CEA Publishing gondozásában megjelent kötet szerkesztője Veress Emőd.³ A szerkesztő és a kilencfős szerzői gárda⁴ nyolc kelet-közép-európai ország (Csehország, Magyarország, Lengyelország, Románia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia és Szlovákia) szerződésekre vonatkozó polgári jogi rendelkezéseit hasonlítja össze tizenégy kiválasztott téma mentén.

A kötet összesen tizenöt fejezetből áll, amelyek egyenként nyolc alfejezetre tagolódnak. Az egyes fejezetek struktúrája is egységes: egy általános bevezető után – amely megjelöli az elemzés főbb szempontjait – a szerzők külön-külön mutatják be az egyes országok jogi megoldásait. Szerbia, Horvátország és Szlovénia egy alfejezeten belül kerül

1 A mű letölthető a <https://doi.org/10.54171/2022.ev.cliece.webcímről>.

2 Reinhard ZIMMERMANN: *The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Tradition*, Oxford University Press, Oxford, 1996; Stefan GRUNDMANN, Martin SCHAUER (ed.): *The architecture of European codes and contract law*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2006; Ranieri, FILIPPO, *Europäisches Obligationenrecht: ein Handbuch mit Texten und Materialien*, Springer, Wien, 2009; Hein KÖTZ: *Europäisches Vertragsrecht*, 2., aktualisierte und vervollständigte Auflage, Mohr Siebeck, Tübingen, 2015, angol fordításban Hein KÖTZ: *European contract law*, Oxford University Press, Oxford, 2017; Reiner SCHULZE, Fryderyk ZOLL: *European contract law*, Nomos, Baden-Baden, 2021.

3 Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Jogtudományi Intézet, Kolozsvár; Miskolci Egyetem, Kereskedelmi Jogi Tanszék; főosztályvezető, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest; az MTA doktora.

4 Arber BALLIU, Palacký Egyetem, Olomouc, Magánjogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék, Csehország; DUDÁS Attila, Újvidéki Egyetem, Jogi Kar, Szerbia; Milan HLUŠÁK, Trnava Egyetem, Jogi Kar, Szlovákia; Milan HULMÁK, Palacký Egyetem, Olomouc, Magánjogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék, Csehország; MENYHÁRD Attila, Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Magyarország; Piotr STEC, Opole Egyetem, Jogi- és Közigazgatási Kar, Lengyelország; Łukasz STĘPKOWSKI, Opole Egyetem, Jogi és Közigazgatási Kar, Lengyelország; Tomasz TOMCZAK, Opole Egyetem, Jogi és Közigazgatási Kar, Lengyelország; Markéta ZIMNIOKOVÁ, Palacký Egyetem, Olomouc, Magánjogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék, Csehország.

tárgyalásra, tekintettel arra, hogy a volt Jugoszlávia utódállamaiként kötelmi joguk közös forrásból táplálkozik, így jogi megoldásaik is nagymértékben hasonlóak. Minden fejezet összegző megjegyzésekkel zárul, amelyekben a szerzők rámutatnak az országok közötti hasonlóságokra és különbségekre az adott részprobléma mentén. Minden fejezet után és a kötet végén is szerepel irodalomjegyzék, amely a vizsgált témakör szakirodalmát összegzi. Külön kiemelendő, hogy azon szakirodalmi források címei, amelyek nem valamely világnyelven íródtak, angolra is le vannak fordítva, ami megkönnyíti a források közötti eligazodást.

A fent ismertetett struktúrától egyedül az első, bevezető fejezet tér el. Ebben a szerző a verespataki viaszostáblák példájával illusztrálja a szerződési jog közel kétezer éves jelenlétét a kelet-közép-európai régióban. Ezek még a római korban, Kr. u. 139–167 között keletkeztek, tehát több mint 1850 évesek. A szerző rámutat arra, hogy a mai értelemben vett szerződési jog közvetlen gyökerei a XIX. század utáni kodifikált jogban keresendők, így ismerteti a térség országainak kodifikációs folyamatait. A bevezető részben helyet kapott a szerződés fogalmának általános meghatározása is. A fejezet végén a szerkesztő pótolja a kötet elejéről hiányzó előszót: a kötet hasznos eszköz kíván lenni a jogi szakmát gyakorlóknak, kutatóknak, PhD-hallgatóknak, ugyanakkor nem titkolt szándék a régió polgári jogi intézményeire vonatkozó angol jogi nevezéktan szabványosítása is, hogy elősegítse a jogászok közötti hatékony kommunikációt.

A szerzők a következő tizennégy téma, részprobléma mentén elemzik a szerződésekre vonatkozó rendelkezéseket: *a szerződés megkötése* (ezen belül: a szerződés fogalma, a szerződő felek cselekvőképessége, a szerződés megkötésének folyamata, az ajánlat és annak elfogadása, alkuk, az árverések és közbeszerzések különös helyzete, az elektronikus eszközök útján kötött szerződések, okosszerződések jogi minősítése); *az előszerződések* (az előszerződések elkülönítése más hasonló jogügyletektől, alaki kellékek, az előszerződések típusai és kikényszerítésük), *a szerződések értelmezése és az akarathibák* (tévedés, megtévesztés, erőszak, feltűnő értékaránytalanság); *a jogellenes és közérkölcsebe ütköző szerződések, szokásjog, jóhiszeműség; ingyenes szerződések* (fogalmuk, alaki kellékek, elkülönítésük a többi szerződéstől); *a szerződések alakisága* (az alaki feltételek, kellékek hiánya, illetve megsértése); *a tisztességtelen feltételek* (általános szerződési feltételek adhéziós szerződésekben, fogyasztói jogügyletek); *a harmadik személy javára szóló szerződés és közvetlen kereseti jogok; a körülményekben beálló változások* (előre nem látható teljesítési lehetetlenség, szerződések törvény általi és bíróság általi kiigazítása); *a szerződések teljesítése* (a szerződés kötelező ereje, a teljesítés kérése, a teljesítés elmaradásának következményei); *a károk* (szerződéses felelősség, felelősség korlátozása és kizárása, előre látható/előre nem látható károk); *a szerződések egyoldalú megszűntetése és az elállási jog* (szerződésszegéshez kötött/nem kötött megszűnési okok, felmondás, elállás); *a szerződések átruházása* (az átruházás módozatai, formái, következményük).

Láthatjuk, hogy a kötet a szerződések általános szabályaival foglalkozik, nem tér ki az egyes különös szerződések részletszabályaira. Ahogy arra a bevezető részben is utalnak, a kötet a jelenleg hatályos állapotokat tükrözi, viszont a szerzők nem tekintik befejezettnek a munkát, további kiadások során folyamatosan aktualizálni kívánják a tartalmat. Az egyes országok megoldásainak bemutatása nem csupán a törvény száraz ismertetésében merül ki, a szerzők sok esetben rámutatnak a szabályozás eredetére,

valamint értelmezési és alkalmazási problémákra is. Ugyanakkor sok példa, joggyakorlatból merített eset segíti a tartalom könnyebb megértését. Előremutató kötetről van szó, hiszen olyan új, a jogalkalmazás szempontjából problémásnak minősülő helyzetekkel is foglalkozik, mint például az elektronikus úton kötött szerződések, okosszerződések vagy blockchain alapú szerződések.

Nem kisebb feladatot tűztek maguknak a szerzők, mint elsőként általános képet festeni Kelet-Közép-Európa országainak hatályos szerződési jogáról, és rámutatni azokra a történelmi, jogfejlődési folyamatokra, amelyek az idők során alakították ezeket. Ezt a célt egy olyan kötet által valósították meg, amelyben minden egyes jogrendszer ugyanolyan fontossággal bír. Ugyanakkor egyes alfejezetek között felfedezhetők terjedelmi és tartalmi különbségek is, ugyanis nem minden ország esetében kerülnek elemzésre a bevezető részben felvetett problémák. Bár a kötet jól strukturált és következetes, véleményem szerint, a könnyebb követhetőség végett, az egyes alfejezetek további egységesítése üdvözölt lenne a későbbi kiadásokban.

Összegzésként elmondható, hogy egy rendkívül hasznos és látókörtágító munkával lett gazdagabb összehasonlító jogi szakirodalmunk, amely kitűnő segédeszközként fog szolgálni mind a kutatóknak, mind a határon átnyúló jogi problémákkal foglalkozó gyakorló jogászoknak.

Tekintettel arra, hogy a szerzők az általuk ismerttetett egyes jogrendszerek elismert szakértői, jelen munka megkerülhetetlen szakirodalmát képezi bármilyen szerződési jogi témájú összehasonlító munkának.

